

REDACȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2-50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

ac 1 și 2 garmond: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

AN JUBILAR.

Suntem în an jubilar! Cu pietate ne aducem aminte de zilele mărețe din 1848, când eroii libertății naționale au desfășurat stindardul tricolor al Românilor, și ca eroi adeverați s'au luptat în spiritul umanismului și al civilizațiunii pentru națiune, pentru patrie și pentru Înaltul Tron.

Programul politic al bravilor din 1848, adunarea națională și jurământul sârbătoresc de pe Câmpul Libertății: sunt dovezi strălucite, neperitoare, despre maturitatea politică a națiunii române, sunt productul geniului național, care în momente oportune se înalță ca un far luminos în mijlocul valurilor turbulente, puse în mișcare de spiritul destructiv, de patimi detestabile, de îngâmfare selbatică.

Ce deosebire între cele două taberi luptătoare, între Români și între rebeliunea Kossuthistă!

Ici se înșiră cetele române în lupta „pentru libertatea națională”, colo se grupează spre subjugarea nemaghiarilor; ici se afirmă „egala îndreptățire politică”, colo pornesc spre ucidere și esterminare; ici proclamă „frățietate sinceră între popoare”, colo „dăbocotește patina mârșavă de dominațiune de rasă”; ici eroii joară fidelitate către Tron și Patrie, colo rebelii detronează Augusta Casă Domnitoare! — ici dreptatea, adevărul, sinceritatea, colo asuprirea, minciuna perfidă; ici prevederea politică, colo mândria oarbă.

Prea bine cunosc și guvernânții nostri acest tablou: nu este necesar a zugrăvi mai departe.

Acesta este sentimentul națiunii întregi, și să știe toți, cei-ce umblă după utopia de „idea de stat maghiar”, de „stat unitar național”, de „cultură unitară maghiară” și cu un cuvânt toți, pe cari vă bântue gâr-găunii maghiarisării: că noi Români stăm cu toții pe baza jurământului solemn din 3/15 Mai 1848, că de atunci și până în ziua de astăzi în mod consecvent, în toate împrejurările am fost și suntem fideli, și vom fi până la moarte credincioși tradițiilor glorioșilor nostri străbuni. Ne inspiră aceleași sentimente de libertate națională, rîvnim cu același devotament la egala îndreptățire politică, ținem cu aceeași tărie la frățietatea sinceră între popoare. Paladiul sacru și nebiruit al națiunii noastre, atunci ca și acum, au fost și sunt alipire neclintită către scumpa noastră lege și națiune, fidelitate ne-strămutată către tron și patrie, iubirea ordinii și a progresului cultural în spiritul propriu național.

Aceste sunt ideile, doctrinele, tradițiunile noastre politice-naționale. În aceste ne-am născut, în ele ne-am crescut, cu ele vom muri, și dacă Provedința dumnezească nu ne va permite să le vedem realizate: le lăsăm ca cea mai scumpă moștenire fiilor nostri ca să lupte și ei pentru ele.

De frica terorizării, nici de dragul ademenirilor cu fleacuri de „congruă”

sau dotațiunii școlare, guvernul nu va seduce poporul român.

Simțim o deosebită mândrie națională când vedem, că politica noastră națională este primită și aprobată de întreagă suflare românească „până unde răsună limba dulce și străbună”. Mai mult chiar: e preconisată de toată lumea cultă, ca o luptă sfântă pentru libertatea și cultura națională, pentru umanism și civilizațiune.

Politica guvernărilor nostri este însă stigmatizată în toată lumea, ca o politică destructivă în contra libertății naționale a popoarelor ne maghiare din Ungaria poliglotă și polietnică, în contra umanismului și civilizațiunii.

Și cu drept cuvânt!

În morala evanghelică este o corstatare de natură morală, care s'a făcut lege, contra căreia nu este t-pelată:

„Din rodurile lor îi veți cunoaște pe ei”.

Rodurile sunt pe față; baronul Bánffy și colegii sei din guvern trebuie să se înfloreze de rezultatele f-grozitoare ale politicii ce urmăresc.

Dr. Vasile Lucaiu.

Guido Bausnern, deputatul dietal a fost provocat din partea alegătorilor sași, să iasă din partidul liberal pentru motivul că s'a primit proiectul de lege referitor la maghiarisarea comunelor.

N'a satisfăcut însă provocarea ci într-o scrisoare deschisă a lămurit (?) situația lui, vrînd să demonstreze că au greșit deputații sași când au eșit din partidul liberal.

La aceasta i-a răspuns presidentul comisiei cercului Șincului-mare tot în scrisoare deschisă în „Kronstädter Zeitung” și demonstrează că Bausnern a fost ales pe baza programului național săsese, și după paragraful 2 deputatul e dator să se înțeleagă cu alegătorii și asupra susținerii politice sale. Dacă însă Bausnern crede că nu vorbește în numele întregului cerc de alegători, îl provoacă să facă încercare, să convoace o adunare generală a alegătorilor, și dacă aceasta va aproba demersul lui Bausnern, el imediat își dă dimisia din partidul liberal.

În cazul contrar Bausnern să-și țină de datorie a satisface dorinței alegătorilor.

Revista externă

Intre Francezi și Englezi.

Anglia, această mândră „Regină a măriilor” și a depărtărilor, par'că a căpătat un fel de friguri periodice, ce din timp în timp o neliniștesc de frică, că în anumite părți ale mării sale domnie o să o imbulzească mai un vecin vînjos, mai altul.

Venise vești din depărtatul Răsărit, că Francezii ar fi făcut însemnate înaintări în Sokoto, strimtorînd nițel interesele și titinderile engleze.

Guvernul din Londra deloc a trimis ambasadorului seu la Paris o notă spre a se prezenta ministrului de externe francez cerîndu-i lămuriri.

Ambasadorul s'a prezentat, a presintat nota

și a spus, în numele guvernului englez, că dacă știrea despre înaintări de trupe franceze în Lokoto e adevărată, situația e a se privi ca foarte serioasă!

Ministrul francez a liniștit pe geloșii de stăpînirea lor Englezi, declarînd că n'are nici o știre despre înaintare de trupe în părțile numite, și că dacă totuși de fapt s'ar fi întemplat așa ceva, s'a făcut fără ordin dela guvernul francez, ba chiar contra dorinței și ordinilor sale, căci Franța nu are intenții de a se întinde spre Sokoto. Nu crede să fie știrea adevărată. Altfel, a zis, nici că se află staționate trupe franceze în apropiere de locul temut.

Revoluția Sudanilor.

Agentia „Reuter” i-se anunță din Zanzibar, că trupele din Sudan s'au răsculat și au trecut Nilul!

Trupele s'au depărtat din întăriturile dela Luagar în 9 Ian.

Trupele engleze le-au luat în urmărire, ca cu forța să le impedeze în trecerea lor peste Nil.

Să ne lămurim!

Avisul la adresa băncilor noastre, publicat în numărul 26 al „Tribunei Poporului”, în care din incidentul unui decis al tribunalului din Arad am recomandat publicarea raportului comitetului de supraveghiere cu 8 zile înainte de adunarea generală ca un postulat al §-lui 198 al legii comerciale, — a provocat părere contrară, publicată în numărul 16 al „Telegrafului Român” sub titlul „Decis necorect” din care nu mai puțin erudită, decât chiar cea a valorosului director executiv al „Albinei”.

Dnul Partenie Cosma este și ca jurist și a specialist în chestiuni de bancă autorizate, și noi cu sincer respect plecăm fruntea în fața vastelor sale cunoștințe și a proundei sale jurisprudențe, cu atât mai vîrș, pentru-că D-sa și ca fost deputat Dietal pe timpul creării legii comerciale, a avut casiuena a penetra mai adânc în cunoașterea acestei legi.

Cu toate aceste cutezăm a susține părerea noastră în privința Interpretării §-lui 98 al legii com. și după esplicările dnului Cosma, — mai mult: în convingerea, că D-sa, conciliant și înțelept, cum îl știm, u va privi de „Rechthaberei” încercarea noastră de a-l convinge atât pe D-sa, cât și publicul interesat, că interpretarea legii în sensul apărut de noi e singură coresponsabilă spiritului legii și intențiunii legislative, voim să contribuim la lămurirea acestor controversate prin sulevarea disputei juridice.

Că textul legii este obscur, nu încapem în oficială. Legea impune publicarea:

... bilanțului anual examinat (censurat) de comitetul de supraveghiere dinpreună cu raportul (al cui?) ce este a se subșterne „adunării generale.” (§. 198.)

Dnul Cosma e de părerea că sub acest raport este de a se înțelege raportul direcțiunii și nu cel al comitetului de supraveghiere!

reproducem fidel argumentarea D-sale:

„Deacă legea ar contempla aci raportul comitetului de supraveghiere, care, în sensul § lui 195 al legii comerciale însuși are să și subștearnă raportul la adunarea generală, ar da espresiune hotărîtă acestei

dispozițiuni prin cuvintele: „a n n a k a közgnyülés elé terjesztendő jelentésével együtt”. Românesce: „dimpună cu raportul a celui-a” etc.

Legea nu poate obliga pe direcțiune, să publice un raport străin, dacă n'a dispus ca acel raport să i-se subștearnă ei și încă într'un timp, ca să i-se facă posibilă observarea termenului de publicare va să zică, în cazul acesta cel puțin cu 10 — 12 zile înainte de adunarea generală.

Astfel de dispozițiuni nu sunt în legea comercială, din contră, precum am arătat mai sus, comitetul de supraveghiere numai la adunarea generală are să-și subștearnă raportul, iar acest raport nu-l face atunci când în biroul institutului examinează bilanțul și e cu clausala de examinare, ci mai târziu.

Toate comitetele de supraveghiere se adresează către adunarea generală — nu către direcțiune — ba la unele adunări generale chiar și raportul comitetului ds supraveghere îl cetește-un membru al acelaui.

Deci textul legii este clar pentru toți cei ce cunosc legea comercială, și în sensul acelaui direcțiunea, afară de bilanțul prevăzut cu clausula de esaminare să-și publice în modul prevăzut în statute, cel puțin cu 8 zile înainte de adunarea generală — raportul seu către adunarea generală.

Astfel au urmat toate băncile până în ziua de astăzi.

Dacă această praxă ar fi greșită, nu tribunalul din Arad, și nici o judecătorie de prima instanță este chemată să interpreteze legea și să introducă prin circular altă praxă, ci în anumite casuri numai Curia reg. are acest drept.

Deci, neesistînd vr'o decisiune principială a Curiei, despre care eu n'am cunoștință, bine ar face băncile din Arad, dacă, folosindu-se de remediile legale, ar duce cauza până la acel for, care este competent să interpreteze textul obscur al legilor, ca nu prin o ingerență necompetentă a tribunalului să se introducă o praxă, care eventual să servească de motiv pentru nimicirea concluzelor luate de adunările generale ale băncilor.

Nu voiu să indemn pe nimene să desconsidere „decisul” tribunalului din Arad, până când acela nu va fi revocat sau nimic, dau sfatul însă celor pe cari-i privesc, ca să nu neglige nici publicarea raportului direcțiunii către adunarea generală, pentru-că aceasta li o cere legea.

Parteniu Cosma,
Directorul executiv al
„Albinei”.

Cu toate aceste noi susținem și pe mai departe, că legea comercială raportul com. de supraveghiere îl înțelege sub raportul ce trebuie publicat.

Estă de cel!

Legea comercială nicăiri nu face, nici chiar amintire de vre-un „raport” al direcțiunii către adunarea generală, ne-cum să impună direcțiunii datorința d'a prezenta atare raport adunării generale.

Și ce nu-i obligată să aibă pregătît și să prezenteze în adunare, n'are de unde publica cu 8 zile mai înainte!

Raportul direcțiunii e — bilanțul.

Vorbeste acesta mai clar și mai elocuent decât ori-ce alt raport.

Afară de bilanț mai are direcțiunea a subșterne adunării generale „propunerile” sale referitoare la întrebuintarea profitului curat arătat în bilanț. Propunerile însă pot trece de „raport”.

Nici chiar între actele anchetei ministeriale din 1874, care a schimbat și întregit textul proiectului de lege comercială lucrat de profesorul Apáthy, amintire de vre-un raport al direcțiunii nicăiri nu se face, ci numai de „igazgatósági előterjesztések” și „igazgatósági indítványok” — „comunicări” și „propunerii” direcționale. E drept, că usul a contopit comunicările, propunerile, ba une-ori și datele și conspectele statis-

tice în forma unui „raport al direcțiunii“, care raport *statutele* singuraticilor societăți nu numai că îl pretind, dar' îl și înșiră între obiectele adunării generale.

Alteu stăm cu raportul anual al comitetului de supraveghiere. Acesta îl pretinde expres sub această numire legea, și nu-l lasă în bună chibzuiala statutelor. Raportul comitetului despre „censurarea“ conturilor și a bilanțului precum și a propunerilor direcțiunii referitoare la întrebuintarea profitului îl pretinde legea în §. 195 necondiționat și leagă grele urmări de lipsirea acestui raport, pentru-că :

„Fără acest raport adunarea generală nu poate decide valabil în privința întrebuintării profitului“ (§. 195.)

Din aceste rezultă, că îndatinata *clausulă a comitetului de supraveghiere* de pe conturile bilanțului și a profitului și pierderii prin care se atestază exactitatea acelor, nu e alta, decât o parte a raportului comitetului de supraveghiere.

Cealaltă datorință esențială a direcțiunii față de adunarea generală este prezentarea propunerilor referitoare la profit.

Nu e socoată formală asta, dar' totuș e un fel de plan calculat și combinat pe lângă observarea legii și a dispozițiilor statutari în care earăși cifrele joacă rolul principal.

Legea pretinde, că și acest plan, aceste calculări ale direcțiunii, să fie censurate de adunarea generală și de aceea nu admite, ca adunarea generală să dispună asupra acestor propuneri ale direcțiunii fără a fi ele censurate de comitetul de reviziune.

Plecând din aceste, e ușor de înțeles, că legea nu poate intenționa alta decât publicarea raportului comitetului de reviziune și asta din motiv că chiar prin publicarea acestui raport să fie documentat vizibil năntea acționarilor, că atât bilanțul cât și propunerile direcțiunii referitoare la profit sunt censurate și astfel nu mai stă în cale pedecă legală șinerii adunării generale, stabilirii bilanțului și deciderii în privința întrebuintării profitului.

Mai voesc să r. flectez pe scurt la argumentarea dlui Cosma, să arat apoi părerea comentatorilor legii și în fine usul dezvoltat dar' cu aceste o să viu din lipsă de spațiu numai în numărul proxim al acestui ziar.

Druicus

DE CE CONFESIUNE

să se țină copiii născuți din părinți greco-catolici, armeni-catolici și romano-catolici amestecați ?

Întrebarea aceasta, care nu-e destul de clar precisată prin legea despre căsătoria civilă și matricule, a fost pusă ear ministrului, spre a aduce hotăriri meritice.

Ministrul de interne, în înțelegerea cu cel de culte și de iusticie, a rezolvat chestia în următorul chip, adus la cunoștință publică prin o circulară adresată întâilor oficianți comitatensi spre mai departe comunicare :

Privitor la trecut întrebarea că de ce confesiune să se țină copiii născuți din căsătorii amestecate între romano- și greco-catolici, a fost rezolvată de locotenenta reg. ung. în 4 Oct. 1814., așa, că copiii aceia, fără deosebire de gen (sex), au să se țină de confesiunea tatălui.

Dar acea hotărîre a locotenentei, având în vedere că locotenenta nu-și avea estinsă jurisdicția sa și asupra Ardealului și că armeno-catolicii nu-s amintiți în ea, în originalul ei n'a privit nici Ardealul nici pe Armeno-catolici.

Dar usul de drept întinzându-se mai târziu și asupra Ardealului și asupra Armenilor-catolici, articolul de lege LIII din 1868 despre confesiunile recunoscute, la aducerea sa, a aflat deja această stare de drept (estinsă), fără să o mai schimbe ori atingă cu ceva.

Catolicii de rit roman, grec și armean, după-ce ei numai privitor la rit să deosebesc uni de alții, dar în principiile lor de credință, aparțin aceleași biserici, nu se pot

socoti unii față de alții ca aparținînd religioase !

Amintind apoi ministrul, ca recapitulare, că după-ce nici legea din 1868 despre confesiunile recunoscute, nici legile mai târziu aduse privitor la relații de credință în țară, precum e cea din 1894 și ordinațiunile următoare, n'au atins și n'au schimbat deciziunea locotenentei dela 1814., — enunță :

Și mai departe dară, aceea e regula, că copiii născuți din căsătoriile mixte ale nemitelor confesiuni, fără privire la aceea care căsătoria când s'a încheiat și fără privire la sexul născuților, au să urmeze toți confesiunea tatălui.

Invoiala ce la căsătoriile mixte ale altor confesiuni, o pot face părinții (după legea din 1894) hotărînd ei că copii a cui credință, a tatălui ori a mamei, să o urmeze eventual toți, — între căsătorii amestecate romeno-, greco- și armeno-catolici, nu are loc.

Op iubilar.

Domnia lui Francisc Iosif, Impărat-Regal Austro-Ungariei.

Din incidentul jubileului de 50 ani de domnie a M. Sale Impăratului, în Austria i-se pregătesc întinse serbări. Din același prilegiu scriitorul francez Francois Trocase a scos de sub tipar în Viena un op iubilar sub titlul: „Le Règne de Francis Joseph I-er Empereur-Roi d'Autrich-Hongrie“. În fruntea opului se află fotografia admirabil de reușită și fidelă a M. Sale. În op se încearcă a se reda cu posibilă obiectivitate istoria domniei bătrânului Monarch și starea în care sunt acum țerile ce îi formează imperiul. Materialul e prelucrat în 12 capitole, între cari câte un întreg capitol îl ocupă istoria armatei austro-ungare, a monarchiei Habsburgice, constituția statului, relațiile de aliare a Austriei cu Ungaria, ear' celelalte capitole pun în lumină relațiile internaționale și economice ale imperiului etc.

DIN BIHOR.

Banca „Bihoreană“.

(Urmare și fine.)

Impregiurările aceste triste aduc cu sine încă și un alt rău tot așa de mare și rău acesta e, că poporul devine un instrument orb în mâinile cămătarilor neconstienției, cari se folosesc de toate mijloacele ca să-l poată cât mai tare exploata în interesul egoist. Avem o mulțime de comune, unde primul conducătoriu e arendașul, care nu câțiva ani înainte de acea a mers acolo sdrontes ca vai de el, dar s'a îmbogățit pe spatele poporului prin cămătărie, și az îl conduce în direcțiunea unde vrea el, îl enstringe la ce vrea el, pentru-că bietul opor e în ghiarele lui și sau ascultă de el, sau îi abzice creditul și i vinde moșioa, îngrigindu-se să o cumpere el, cu un preț cât de bagatel.

Ce altfel trebuie să fie, când țaranul oștru va putea afla ajutor la un institut de bani înființat pentru ajutorarea lui, nu va fi exploatat de niște cămătari fără suflet, ci va fi într'adevăr ajutat de un institut de bani solid și culant.

Slăbirea și morbul unui membru din trupul nostru, e slăbire și morbul corpului întreg, deci slăbiciunea și morbul organului aceluia, nu e numai afacerea membrului singuratic, ci e a corpului întreg. Slăbirea românilor bihoreni, ruinarea materială acestora și exploatarea prin cămătariii fără suflet, e slăbirea tuturor românilor și o dauă nemăsurată pentru noi pentru țpi. Drept-aceia înființarea institutului de credit și economii „Bihoreană“ e cauza noastră a

uturora, cari ne interesăm de cultura și bunăstarea poporului nostru și avem datorință cu toți ca să conlucrăm într'acolo, cu acest institut să fie cât de curînd înființat.

La muncă, dar, nu ne rețină nimic dela realizarea scopului propus. Onoare și bine ne facem nouă, onoare și bine i facem poporului, care ne susține și ai căruia fi buni și credincioși avem să fim.

Știm prea bine, e lucru cunoscut, că noi de noi — numai bihoreni — nu dispunem de atâtea puteri, ca să putem realiza scopul propus, dar' cauza „Bihoreanei“ nu e numai afacerea noastră privată, ci e cauză a tuturor Românilor de bine, cari se interesează de cultura și bunăstarea poporului, deci apelăm la publicul român cu cea mai mare încredere, apelează frați la frați și vocea noastră trebuie să fie auzită și ascultată.

Avem bărbați devotați binelui poporului nostru și cu stare bună materială, pe cari nu-i atinge mai simțitor nici criza economică din anul trecut, deci acestia ne pot întinde mîna de ajutor la întreprinderea noastră și aceasta o pot face cu atât mai ușor, pentru-că banii, cari îi plasează în acțiunile institutului „Bihoreană“ nu numai nu se vor pierde, ci pe lângă aceea, că acțiunile pe an ce merge valorează tot mai mult, banii acestia aduc și un folos destul de considerabil.

Dintre câte institute de credit și economii române s'au înființat, nici unul n'a falimentat, ba chiar toate prosperează frumos și institutele „Albina“, „Victoria“, „Silvania“, „Economul“, „Ardeleană“, „Timișana“ și altele, sunt o fală pentru noi. O conducere solidă și onestă își va aduce fructele sale dorite și la „Bihoreană“. Ea va prospera și trebuie să prospereze, și că va prospera ne dau garanță bărbații, cari s'au pus în frunte, dau garanță fondatorii „Bihoreanei“. Dar' că va prospera și înflori și trebuie să prospereze și înflorească „Bihoreană“, ne garantează și centrul, unde se înființează, Oradea-Mare, care e centrul unui comitat locuit de un patrar de milion Români și care dispune de mai multe instituțiuni și capitale românești. Un centru ca Oradea-Mare, nu o bancă românească, ci și mai multe poate susține așa că toate să înflorească.

Ce nu putem realiza noi singuri din puterile noastre modeste, putem realiza dacă conlucrăm cu toți, deci înainte fraților, întindeți-ne mîna de ajutor, e mare lipsă, căci ora unsprezecea a bătut!

Orade, 20 Februar 1898.

Delacriș.

Un Răspuns

Onorată Redacțiune!

Aș primi cu îndestulare, că sub titlu „Ne rugăm de rînduială în biserică“ apărut în nrul 26 a. c. al prețuitei „Tribuna Poporului“ dnii: Sever Bocșan, Vasile Miron și Nicolae Mladin, mai apoi în „Controla“ iubitul meu unchi, părintele protopop Moise Bocșan, mă declară de preot nevrednic — nedemn de dnia lor. Din considerațiune față de on. public românesc îmi țin de datorință însă a reflecta la enunțațiunile: pătimase, aruncate de un timp în „unne față de persoana mea din par“ a acestor domni; mă rog să-mi dați loc corespondenței.

Mai întâiu amintesc în general, că eu ca muncitor în viața publică sunt de 16 ani — 4 ani ca învățător și 12 ca preot. — În acest restimp, activitatea mea din partea superiorităților mele competente n'a fost nici când excepționată și nici desaprobată, susnumiții deci în judecata lor despre aptitudinea mea și în descrierea individualității mele, să vedă a fi cuprinși de o preocupăție oare-care.

Să vedem în special starea lucrurilor noastre de aici. Cîstie i se cade celui mai bătrîn, voi începe deci cu iubitul meu unchi Moise Bocșan, protopopul Aradului, și voi atace în combinație trecutul cu prezentul.

1.) D-sa după o petrecere de 40 ani ca proch în Curtici, n'a fost în stare a înzădi teritorul bisericii, ci prin nepăsarea sa zilirea cea sfîntă era expusă întinării nevinicioase.

Astăzi, prin stăruința mea și a fostului

meu coleg, regretatul preot Pinteru și prin spriginul credincioșilor noștri, e la rînd, încat uitându-te la sfînta noastră biserică, și se învelește inima.

2.) Școli avem trei, dintre aceste 2 le-am primit în așa stare slăbănoagă, necorespunzătoare legii încat am fost provocat din partea forurilor civile, că dacă nu le vom zidi din nou, ni le vor închide. Astăzi cu ajutorul lui D-zeu sunt ridicate spre fală Curticului.

3.) Fondurile parochiale au fost lăsate în voia tuturor. La depărtarea d-sale, bani gata nu erau ca'n palmă; din atât-a venite ce a avut biserică n'am primit nici un crucer, ba ni-a rămas să plătim de pe timpul d-sale și nescari datorii. A trebuit apoi să descriem din pretensiuni aproape 3000 fl.

Astăzi, pre lângă toată manipulara rea cu care am fost și suntem timbrați de d-sa și pre lângă multele cheltueli ce a trebuit să le facem spre a aduce la cale cele părăsite, avem bani disponibili ca la 2000 fl.

Cîstite unchiule! După o vreme de 40 ani cât ai petrecut în Curtici, ce sumă mare de bani ar trebui să aibă biserică noastră, dacă noi preoții tineri — față de cari D-Ta în tot deauna n'ai avut numai vorbe de batjocoră — în așa scurt timp, am agonisit așa frumoasă sumuliță ?!

Cauza acestei stări triste de pe atunci o spune ori-care credincios de aici. Părintele Bocșan înșcena adeseori certură în biserică. Colegul său fericit în Domnul Moise Mladin, de câte-ori era obiect de batjocura înaintea credincioșilor atât în biserică cât și afară de ea ? Toate aceste înstrăinase pe popor dela biserică.

Foarte bine a caracterizat stările de pe atunci, un credincios bătrîn fiind provocat de mine că pentru-ce nu vine la sta biserică ? El mi-a răspuns: „D'apoi părinte țoi spune drept, ni s'a închis toată inima de biserică, decând am văzut, că ce comedii face Bocșan în biserică“ !! —

Și azi, cîstite Unchiule, după o lucrare pacinică efectuată împreună cu iubitul meu fost coleg Pinter, numai în timp de 8 ani, credincioșii noștri cu câtă credință și dragoste aleargă la sfta Biserică în așa număr încat suntem cuprinși de gândul, că oare cum se o mai mărim, ca să încape toți întrânsa ?!

Dacă și d-ta teai fi silit în vremea 40 ani de a deștepta și întări credința religioasă în poporul concrezut pistoriei sftății Tale, baron în deva, mișcă mîsură cu care scrie: noi preoții tineri cadjocorîți de D-ta prin lungi, de sigur că n'a sta mai bine încă.

4) Cărțile funduării despre averea comunității noastre bisericesti a rămas așa zicând fără căpătai, căci :

a.) Teritorul frumos al bisericii de estindere 800 st. p. nu e indus în cartea funduială, nici măcar locul pe care stă biserică.

Ingenerul Ulita când, cam pela anul 1884, a pregătit despre intravilane foile catastrale a provocat pe cale privată pe părintele Bocșan, ca barem în 4 colțuri ale acestui teritor. se așeze stâlpi, D-sa nici atata n'a implinit și astfel teritorul a rămas neindus în foile catastrale !

b.) Intravillanele parochiale, apoi gradina de pomărit 3 jugăre, morminții, asemenea sörte au, încat azi când față de arangearea lor am luat măsurile necesari, întimpinăm cele mai mari greutăți; vom fi poate espuși la eventuale procese.

Dacă pe D-sa îl trage inima pentru aceste treburi, pe timpul când era paroch diriginte cu multă ușurință le putea aduce toate la rînd.

Precum a știut D-sa orîndui pe numele său intravillanul de lângă biserică... astfel s'ar fi cucerit să se îngricoască și de averea bisericii ! —

5.) Credincioșii în ani din urmă ai pistoriei păritelui Bocșan erau străini de biserică, în Dumineci abea 5—6 o cercetau trimise cu posta pe la poporenii noștri, cu gândul de a ne înegri înaintea poporului după puterile noastre am deșteptat alipirea poporenilor noștri cătră S-ta Maica Biserică, Te asigură, cîstite Unchiule, că nazariștii nu și-ar fi făcut cuib în Curtici.

Cu conștiința deplină pot mărturisii însă și eu ocașiunea aceasta ca Sfîntia ta ai plămădit sēmănta nazariștilor în Curtici, și anume :

a.) Prin natura cea nepacinică ce o ai pus în praxă în felurite moduri, ca pace să nu fiă nici în biserică nici afară de ea.

b.) Prin forțarea încassării stolelor peste măsură, afară de rînd.

Pot adeveri cu anumite întâmplări, că neputînd poporeanul implini stola cerută de D-ta, căci era sêrac, ai ținut mortul neîngropat 3 zile, și numai după-ce a întrovenit doctorul comunal, și după-ce superioritatea bisericăască pe cale telegrafică și-a poruncit te ai hotărît a-l înmormănta.

Ba a fost eas dupăcum se vorbește, că

an biet om, neputând plăti taxa cerută, l'ai forțat într'atata, încât a luat mortul său subsoară și l'a dus acasă la Sfinția sa apunânduși, ca să faci cu el ce vrei vroii!!

De așa lucruri m'a ferit Dzeu să fiu virovat eu.

e) Insuș Dta te lauzi, că ce stole ai înscasat pe timpul Dtale când zici în „Con-mala:”

„Dar nu știe poporul, că acele 800 fl. din concurs încurg la an dela 16—20 case venitele preoțești!?” Mai bine era Unchiule să nu te fi laudat cu așa ceva, că nu'ți vede bine!

Curier, la 11/23 febr. 1898.

Grigorie Mladin,
preot.

OPERA COMICĂ DELA TRIBUNAL.

Procesul de cri. — Persoanele. — Limba română. — Desbaterea. — Achitarea.

Ci-că la 1895, pe când în temnițele dela Vaș, Seghedin și Cluj s'ar „desfatat” „Valachi mulți”, la Moldova învătătorii Costin și Hereț ar fi primejduit statul care se apropia de — mulleriu. Au pus adică băieții să cânte „kintyeka lui Hora Liga”, cum zice actul de acuza. Noroc că plejeșul satului stetea sentinela nedurmită (il învătăse notarul „patriot” Lele István) și a oprit „kintyeka” în-tată ce flacăii ziseră două „strofo”:

M'am suit la munte'n zori,
Să prind fulgerul din nori...

„Altfel azi n'am mai fi în statul Stului Stefan, ci în... imperiul daco-român...”

„Criminalii” trebuiau deci aduși la judecată, care s'a și ținut eri.

Să fi văzut companie: un învătător (Costin), voinic... înalt ca de trei toți... dar' câștigat acum „patriot”, căci avea certificat de bună purtare dela Lele Pișta. Hereț, băiețel vesel, voinic, care instruase „tinerimea” la „Calușerul” și „Bătuta”... dar' ceilalți minori toți, niște băieți evinovăți, dar' din cari unul era presintat tribunalului ca fiind atât de deștept (il „instruaseră” — făcându-i „mătăi” — gendarmii!), încât ar fi scitat, din memorie, notarului întreg marșul Ligei, căci versurile acestuia confundă tribunalul numindu-l „Hora Ligei”.

Se înțelege, că acesta fiind stratal procesului, ne-am amusat cu toții, și membrii tribunalului au fost de astădată destul de deștepți și cu bun simț, încât să nu facă dramă dintr'o comedie... Chiar procurorul a vezut „esizmadiat fogtak” — s'a păcalit decă, pe românește, aducând la tribunal niște băieți țărani, pe cari i-a scos de sub acuză îndată după-ce a ascultat martorul principal, plănușul satului. Desbaterile s'au urmat apoi — după ameazi — numai cu privire la Costin și Hereț.

Pentru noi Românii erau amuzante deosebi întrebările puse acușăților.

Notez câteva:

„Moi, ai învătă pe Hora lui Liga?”
„Cunoști tu pe kintyeka lui Hora Liga?”
„Tu aghitat pe notar cumca el scrie pe hirtie pe Liga?”
„Scriș voi aderenta la Lucaciu și Ve-lieiu?”

Și așa mai departe, încât ne închipuim că suntem la o operetă, căci vă puteți închipui răspunsul băieților: Unii spuneau că nu amose pe Hora Liga, crezând că ar vr'un om din sat ori de pe la „Varmeghie”... (comitat.)

Se înțelege, că avocatul Dr. St. C. Pop a redus astfel întreaga acușare a procurorului la... zero.

Nu s'a mărginit însă numai la atata. Ci după-ce a arătat că ce va să zică „agitațiune” și cum nu s'a putut săvârși această „crimă” prin cele două versuri, căci numai atata s'a cântat, plăieșul oprise restul, — a dat de gol inscenarea acestui proces. Notarul a vroit să scape de Costin, care era în contra lui chiar la alegere. S'a apucat deci cu preotul nevrednic Moise Gergar, și au denunțat pe învătători că „primejduesc statul”, cântând „Hora Ligei”. Și fiind-că în-adevăr, la Paști (1895) s'a cântat înaintea bisericii, au luat, pe apucate, băieți, cari intimidăți de gendarmi, au mărturisit că au cântat și „Hora Ligei”... Intre acușăți era însă unul care în ziua aceea zăcuse bolnav acasă, iar altul care dovedise că numai în urma bătăilor gendarmerești... mărturisise.

Din această esplicare s'a și născut un incident interesant.

Di Dr. St. C. Pop a arătat anume cum întreg acest proces se bazează pe mărturia notarului Lele István, care însă nu poate fi crezut, de oare-ce e un notar netrebnic, care a fost dat afară din Agriș cu rușine.

Presidentul Zubor a întrerupt zicând: Mă rog, Lele este funcționar public, legea îl apără de a putea fi scormonit trecutul lui.

Dr. St. C. Pop se provoacă însă la independența sa de avocat și spune că fiind Lele martor, legea-i dă drept să arate dacă se poate pune temeiul pe mărturia lui.

Presidentul: Mă rog, Lele e funcționar public!

Dr. St. C. Pop. Destul de rău!

Trece apoi și arată că și al doilea martor, preotul Gergar, este de aceeași pănură. A fost și el „agitator înainte, dar' acum întocmai ca nenorocitul de Costin, e bun „patriot”, căci i-se dă 600 fl. ajutor de stat... E patriot... gagist! În sală mare ilaritate.

Și înspre marea bucurie a noastră și rușine a șovinistilor cari vinează după Români „patrioți”, Dr. St. C. Pop arată cum ajung Ungurii să cumpere, câte un Gergar și cum, strimtorat și ademenit, Costin are și el certificat dela Lele că e „bun patriot”,*) deși înainte i-a tras palme și l'a timbrat de „trădător”...

Să-i fie de bine stăpânirii astfel de... patrioți gagiști!

Replicând, procurorul a protestat contra insinuării ce ar fi făcut Dr. Pop când a spus că preotul Gergar ar fi trebuit adus înaintea tribunalului.

Presidentul însă și de două ori spune că el nu vede că s'ar fi adus prin aceasta vre-o știrbire autorității procuraturii...

Verdictul de achitare s'a primit cu mulțumire chiar și de Unguri, căci înadevăr, judecătorii drepți au trebuit să vadă neteimenicia acușării și că întreaga inscenare prea a fost cusută cu ață albă.

O lecție aceasta pentru cei din administrație cari vor să-și facă merite patriotice denunțând și inscenând tot felul de „agitațiuni” și „primeidii” mari contra statului.

*) Avocatul Dr. St. C. Pop. a și renunțat sa-l apere.

NOUȚĂȚI

Arad, 26 Febr. n. 1898.

În amintirea contelui Kalnoky s'a ținut în Viena, la 25 Februarie un recviem în capela ministerului de externe. A asistat și ministrul de externe Goluchowsky cu soția, toți funcționarii dela ministerul de externe și ministru din București Aerenthal.

Examen. La examenul de calificățiune preoțească terminat eri în Arad, au reușit următorii: cl. I.: Procopiu Givulescu, Romul Roșescu, Parteniu Roman, Ioan Morariu; cl. II.: Constantin Proca, Nicolau Vulpe, George Popoviciu, Maximilian Miclea, Nicolau Halbac.

Ungurii și Austriacii în București. Foile unguerești scriu, că în București s'a ținut serbarea „Societății de ajutorare Austromaghiare”, care au luat parte multe dame române din societatea înaltă.

Cu atâta mai mare a fost intristarea, că toată seara a dominat limba germană și nici invitățile n'au fost cu teost unguere.

Boala princesei Clementina. Se telegrafiază din Viena: Princesa Clementina a dormit puțin azi noapte. Respirația și pulsul sunt regulate. puterile indetulătoare. Familia înaltei bolnave tot se mai teme și prințul Ferdinand, care veghiază la patul bolnavei, a amănat călătoria sa la Petersburg.

Esamenul micului rege. Alfons al XIII, e micul rege în Europa, căci Șașa a crescut mare, iar Vilhelmina, regina Holandei, a intrat în rindul fetelor de măritat. Din când în când străbăteau în lumea mare știri din camera regelui copil, deodată însă veștile despre humorul micului rege au amuțit căci Alfons al XIII învătă; zilele acestea a făcut esamenul din matematică, și a reușit spre bucuria mamei și a profesorilor.

A fost oare vr'odată rege care să capete „secundă”?

Un hercule de patru ani. — Acest tiner fenomen s'a făcut în America, de sigur. El se numește Matthed Deeyan și locuește la Chicago, cu părinții săi și cu... doica.

Confratele transatlantic, — foarte serios de altfel, — dela care împrumutăm aceste amănunte, spune că încă dela vârsta cea mai tină, de când suga lapte, el arăta o aplicație deosebită pentru exercițiile de forță.

Astfel, când a început să umble în picioare el împingea un fotoliu foarte greu, pus pe roțile, care se găsea în odaie.

Apoi a început să se bată cu frații lui, cu mult mai mare de cât el, pe cari i biruia mai în tot-d'auna.

La vreață de opt-spre-zece luni, Matthed Deeyan a învățat să umble cu bicicleta.

Anul trecut, — el avea numai trei ani, — a fost văzut într'un circ din oraș, trăgând o trăsură în care se aflau trei oameni de o greutate respectabilă.

Acum câte-va săptămâni a provocat la un match pe cel mai vestit boxer de acolo pe care l'a biruit cu pumnii, în aplausele spectatorilor.

El poate să ridice o greutate de șazeci de chilograme și face jonglerii cu șase bile grele de plumb, ca și cum ar fi practicat această meserie timp de peste două-zeci și cinci de ani.

...Iată un copil care promite mult.

Bibliografie. „Revista Ilustrată” sub dirigiarea Domnului Ioan Pop Reteganul ca redactor responsabil și Ioan Baciu ca editor a apărut cu următorul Cuprins:

„Cătră on. public cetitor”, pag. 1. — Progresul Românilor din Bistrița”, pag. 2. — „Ștefan Vodă”, (poesie) pag. 2. — „Biserica Curtea de Argeș”, pag. 4. — „Legenda s. bisericii dela Curtea de Argeș”, pag. 5. — „Visașia Roman și institutul Albina”, pag. 7. — „Legenda Beneșului”, pag. 9. — „Doamne cine a greșit”. (novelă) pag. 10. — Gim-

nasiul din Năsăud”, pag. 14. — „Libertate” (poesie) pag. 15. — „Todorica”, (nov.) pag. 16. — „Țărani noștri”, pag. 17. — „Doina”, (poesie) pag. 18. — „Din spiritul altora”, pag. 19. — Bibliografie, Găcitură și Telefonul redacțiunii pag. 20.

Ilustrațiuni. 1. Biserica cea vechiă, (pag. 2). 2. Biserica cea nouă din Bistrița, (pag. 3). 3. Visarion Roman. (pag. 7). 4. Institutul Albina (pag. 8). 5. Gimnasiul din Năsăud, (pag. 15). 6. O părechă tină din Șoimuș (pag. 17). 7. O nevăstuță din Năsăud, (pag. 17). 8. O fetiță coristă din Bistrița, (pag. 18).

„Vulturul”. Foaia umoristică a dlui Iustin Ardelean, devine tot mai interesantă. Nr. 7 care ne-a sosit la redacțiune conține o mulțime de ilustrațiuni frumoase și un text de tot hazliu. Foaia se recomandă ea de sine și nu e lipsă ca să o lăudăm noi. Ea se abona dela administrațiunea „Vulturului” în Oradea-mare (Nagyvárad). Prețul 6 fl. pe un an.

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor-ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, guturai durere de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpăta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui Dr. Julius Schopper în Oravița (Kraszó-Szőrény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

Poșta redacției

St. D. R. S. Brad. În patria noastră: Familia din Oradia mare și „Revista Ilustrată”, red de Pop Reteganul în Șoimuș (Salymos) iar în România: „Foaia pentru toți.”

ULTIME ȘTIRI

Catastrofă pe Marea-Neagră.

Spargerea vaporului român „Meteor”. București, 25 Febr.

Sinistrul s'a întâmplat Mercuri la orele 9 seara.

Accidentul a fost provocat de ceață intensă. Vasul a eșit la o milă în jos de Schualeh și este străpuns în habbarul din prova. Pe vapor se aflau 25 călători în majoritate de clasa a III-a. Pasageri, echipagiul întreg, posta și bagajele, salvați și adăpostiți în satul bulgăresc Kalicikioi, afară de un fochist, un chelner și o femeie care cuprinși de spaimă, au voit a se salva singuri.

De abia Joi la 6 ore seara s'a primit din Mangalia vestea că vaporul a fost isbit în față și că compartimentele sunt pline cu apă, pupa se mișcă și că trei sunt inecați.

Căpitanul „Meteorului”, Dominic Radoslovici, a făcut o sută de curse cu vaporul, al cărui comandant e dela 1 Iulie 1897.

El a eșit în Bosfor chiar când se anunța furtuna, căci cursele postale pe Bosfor le face numai „Meteorul”. Nu i-s'a întâmplat nici odată vre-un accident.

Prin urmare nici acum nu i-se poate imputa imprudență sau nepricepere.

S'au luat toate măsurile ca să se impedeze scufundarea vaporului.

Vaporul „Medea” cu dl major Coandă sub-directorul serviciului maritim, a plecat în ajutor.

Paris, 26 Februarie.

Se asigură că directoratul „Legiunei de onoare” va șterge pe Zola dintre membrii sei, ear' Picquart va fi dat afară din armată.

Esterhazy a primit concesiune să înceapă proces contra lui Matthieu Dreyfus pentru calomnie.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Redactor responsabil: Ioan Ruzsu Șirianu.

„Cassa de păstrare în Mercurea“ societate pe acții.

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.
2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 (trei) luni cu 5¹/₂%.
3. Depuneri făcute de biserică, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se respătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut
Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face prin poștă și se resolvă cu reîntoarcerea ei.

DIRECȚIUNEA

„Cassei de păstrare în Mercurea“

6—10

SOCIETATE PE ACȚII

121

Credit personal pe amortisație

Exoperez:

Împrumuturi ieftine pe amortisare

de mai mulți ani și fără cheltueli prealabile,
funcționarilor publ. și oficerilor cu leafă minimală de 900 fl.

(95) — 24

ori

cu rentă viageră de cel puțin 500 fl.

mai departe

Împrumuturi amortisaționale pe moșii și case la oraș

cu 4% 4¹/₂ și 5%

precum și amortisație corespunzătoare.

Convertesc împrumuturi cu camete mai mari.

La dorință anticipez spesele de intabulare.

Szücs F. Vilmos

Institut de împrumut pe imobile și moșii

ARAD, F6-ut Nr. 3, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Banca generală de asigurare mutuală.

(33) 40—

„TRANSILVANIA“

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă condițiunile cea mai favorabile:

1. în contra pericolului de foc și exploziune; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile etc;

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri să dau, și oferte de asigurări să primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal prin

Agentura principală din Arad.

(Strada Széchenyi Nr. 1, casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan, etagiul al II.)
precum și prin agenturile cercuale și speciale.

120 familii de albine

bineîernate în coșnițe simple și mobile se
află spre vânzare la **Iustin Iancu**

138 1—2

preot în Otlaca.

Comande din provincie se efectuesc prompt

Asortiment bogat în obiecte pentru cadouri de Crăciun și Anul-nou!

(46) 4—2

HAJEK ANTAL

Strada Forray. ARAD. Curte de sticlărie.

Cel mai ieftin izvor de târguit de tot felul
de sticlărie, porțelan și vase de peatră
pentru casă

OGLINZI, TABLOURI ȘI RAME PENTRU ICONE
cea mai bună calitate de

LAMPE DE MASĂ ȘI DE AGĂȚAT, DITMĂR
garnituri pentru hoteluri, birturi și
cafenele

CELE MAI RENUMITE ÎN LUME SIEMEN
BUTELII PENTRU VIN, BERE ȘI COGNAC
garnituri pentru bucătărie și altele ce cad în
această specialitate.

CEA MAI FINA CALITATE DE STICLĂ ÎN TABLE DE
BOEMIA ȘI BELGIA

Fondat în 1883.

Telefon Nr. 247.

Tot aici se primește un învătăcel